

ЛУБИЛЕЈ ВО МАНУ СВЕЧЕН СОБИР ПО ПОВОД 60 ГОДИНИ АСНОМ

ДЕМОКРАТСКА СИЛА НА ЗБОРОТ И МИСЛАТА

"Без прејудуцирање, но сериозно и смирено сакаме да истакнеме дека тие фундаментални АСНОМ-ски принципи со улогата и местото на македонскиот народ и националностите не можат да ја изгубат својата актуелност, денес", истакна академик Грозданов.

"Не треба да се заборави оти македонскиот јазик има многу подолга историја од одлуките на заседанието на АСНОМ. Не треба да заборавиме дека на неговите корени и обрасци уште во деветтиот век се роди старословенскиот јазик како трет 'свет јазик' што ќе внесе нова 'хуманистичка содржина во Европа", рече академик Андреевски.

Пишува:
Милева ЛАЗОВА

Македонската академија на науките и уметностите по повод одбележувањето на 60-годишнината од одржувањето на Првото и Второто заседание на АСНОМ, на 16 јуни одржа Свечен собир. Пред присутните претставници на политичкиот, општествениот, културниот живот во земјава, како и пред претставниците од Македонската православна црква пригодно се обратија претседател на МАНУ, академик Цветан Грозданов и академик Петре М. Андреевски.

Свечениот собир на којшто присуствуваа државниот и црковниот врв во земјава беше збогатен со музичко книжевна и ликовна програма. На собирот настапи македонскиот вир-

туоз на пијано Симон Трпчески. Беа прочитани поетски творби од македонски писатели, а во Ликовниот салон на МАНУ беше отворена и изложбата "НОВ во делата на македонските ликовни уметници" на која авторот д-р Борис Петковски презентира избор од 73 дела создавани во периодот од 1944 до 2004 година.

ЗНАЧЕЊЕ

- "Се навршуваат 60 години од историскиот настан - одржувањето на Првото заседание на АСНОМ, чин кој предизвикува длабоко чувство на почит, достоинство и долг кон познати и илјади непознати духовни и воени борци на Македонија, кои во едно време на драматични пресврти во светската историја се пронај-

ЛУБИЛЕЈ ВО МАНУ СВЕЧЕН СОБИР ПО ПОВОД 60 ГОДИНИ АСНОМ

доа и се собраа во Пчинскиот манастир 'Свети Прохор' за да го соопштат конституирањето на една држава - Македонија чие име со векови, а од крајот на 19 век наваму, секојдневно и жестоко на сите полиња и низ грлото на балканскиот македонски вулкан се воскликнува: Слобода, Независност", рече во својата поздравна реч претседателот на Македонската академија на науките и уметностите, академик Цветан Грозданов отворајќи го свечениот собир по повод 60 години од АСНОМ. Првите документи усвоени од АСНОМ 1944 година се кристално чисти, јасни, демократски, слободарски. Тие се одраз на нашата вековна традиција искажана во време кога слободољубивиот свет, на прагот на победата беше проникнат со идеалите на хуманизам и напредок".

Академик Грозданов понатаму истакна дека непосредно потоа се донесоа и одлуките

за македонскиот литературен јазик во сите нивоа, за формирање на Универзитетот, а покрај државно-правните документи, никнаа културни и образовни институции, Народна библиотека, Народен театар, Народен музеј и галерија итн. Во еволуцијата и потресите по 1944 година во изминатите 6 децении, настапуваа големи осцилации, социјални, политички, национални бранувања специфични за Македонија, често сродни со европскиот и југоисточниот појас на европските држави, политички системи и идеологии.

"Одлуките на првите седанија на АСНОМ - истакна меѓу другото академик Грозданов - и денес ја имаат и својата демократска сила на зборот и мислата. Тие влегоа во темелот на државноста на Р. Македонија, ние на нив стоиме, ние сме нивни чувари. Без прејудиирање, но сериозно и смирено сакаме да истакнеме дека тие

фундаментални АСНОМ-ски принципи со улогата и местото на македонскиот народ и националностите не можат да ја изгубат својата актуелност, денес, а тоа значи дека секоја маргинализација на македонскиот народ може да предизвика ненасетни волнувања, никој не смее да има чувство на потиснатост".

На крајот од своето излагање академик Грозданов додаде дека и МАНУ духовно се изигнува на АСНОМ-ските темели. Дека академиците, членови на МАНУ се и должни и научно одговорни да ги проучуваат, презентираат и толкуваат заветот на АСНОМ-ските традиции.

ЈАЗИКОТ

По академик Грозданов свое пригодно обраќање под наслов на "Јазикот во одлуките на АСНОМ" имаше и ака-

демик Петре М. Андреевски. Тој уште на почетокот истакна дека без АСНОМ ќе ни недостигаше и времето што го живејеме, ќе ни недостигаа и темелните државни атрибути; независноста, писмото, јазикот - нашата заедничка крепост за непречено сонување.

- "Во јазикот се среќаваат - истакна академик Андреевски - и нашиот прв плач и нашата прва радост и нашата прва претстава за светот. Но, и сите поуки и пораки на нашето минато. Многу народи и цивилизации што ја запоставиле оваа изворна составка, неповратно исчезнале. Ги заборава дури и историјата".

Меѓу другото академик Андреевски потсети и потенцираше дека АСНОМ на своето Прво заседание што се одржа 1944 година во манастирот "Свети Прохор Пчински", меѓу другите одлуки со кои се конституира македонската федерална држава ќе ја донесе и

онаа со која македонскиот јазик се подига на степен на службен јазик на македонската држава. А во мај 1945 година, во актот на Комисијата за јазик и правопис при Министерството за народна просвета на Народна Република Македонија, оваа одлука ќе биде допрецизирана, главно, преку

три точки: Во македонскиот литературен јазик треба да се установат оние форми од централните говори што во најголем степен ќе ги поврзат сите наши говори и ќе бидат лесно приемливи за луѓето од сите наши краишта; Во македонскиот литературен јазик треба до најголем степен да се изра-

зи неговата народна основа. Речникот да се збогатува со зборови од сите наши дијалекти, да се изградуваат зборови со живи наставки, и само колку што е потребно да се усвојуваат и туѓи заемки; и Македонската азбука да биде составена од толку букви колку што има и гласови во литературниот јазик. Правописот да се изработи врз фонетски принцип (Б. Конески: Граматика на македонскиот литературен јазик", Скопје, 1952 година).

Осврнувајќи се на историската улога на македонскиот јазик од неговите корени во 9 век до денес, академик Андреевски истакна:

- "Не треба да се заборава оти македонскиот јазик има многу подолга историја од одлуките на заседанието на АСНОМ. Не треба да забораваме дека на неговите корени и обрасци уште во деветтиот век се роди старословенскиот јазик како трет 'свет јазик' што ќе внесе нова 'хуманистичка содржина во Европа'. Јазикот е првиот сведок што ја утврдил нашата татковина. Но, и нејзината големина и целост. Независно што, по делбата на Македонија, ние живееме во една третина татковина. Според тоа, може да се рече дека користиме само една третина слобода. Но и затоа, толку, пак нему му дол-

жиме. Оттука, довербата во сопствениот јазик, е најсигурната доверба и во себеси и во сите нас. Зашто само јазикот никогаш не нè оставил сами".

На крајот од својата реч академик Андреевски нагласи дека АСНОМ е апсолутот на нашето постоење и духовно препознавање.

Покрај Свечениот собир во МАНУ, 60-годишнината од АСНОМ ќе ја одбележат и уште неколку релевантни институции. Така Министерството за

култура ќе ја одбележи 60 - годишнината од АСНОМ со планирани активности во периодот од 28 јули до први август во Меморијалните музеи во Горно Врановци, додека на 29 јули заклучува и реализација на соодветна културно-уметничка програма во Македонскиот народен театар. На 2 август треба свечено да биде отворен Меморијалниот центар АСНОМ во село Пелинце, општина Старо Нагоричане, а се планира и одржување на голем народен собир во Крушево, на Мечкин Камен. Ќе бидат издадени и публикации и уметничка литература поврзана со НОБ и АСНОМ, потоа ЦД со родољубиви песни од НОБ, а планирана е и изработка на ДВД со македонските филмови "Волчја ноќ", "Црно семе" и "Мис Стој" и изработка на веб страница за 60 години АСНОМ.